

ВІДГУК
офіційного опонента на дисертацію
Чернілевської-Ісайко Олени Вікторівни
«Вплив каністерапії на психологічні ресурси саморегуляції і стійкості
поліцейських під час повномасштабного вторгнення»,
подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань 05
Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія

Актуальність теми дисертаційного дослідження. У період повномасштабного вторгнення ресурсна сфера особистості активізується з метою мінімізації впливу стресогенних чинників та сприяння процесам психологічної адаптації. Соціальна підтримка розглядається як зовнішній ресурс, що знаходиться в динамічній взаємодії з ресурсами стійкості і саморегуляції та є фундаментальним для благополуччя, оскільки виконує дві важливі функції – допомагає успішно справлятися з негараздами та брати участь у можливостях для зростання і самореалізації. Під час повномасштабного вторгнення ресурс соціальної підтримки набув особливого змісту. Такі форми допомоги, як емоційна, інформаційна або матеріальна підтримка були і є важливими для людей, що переживали спочатку гострий, а у подальшому хронічний стрес. Емоційна форма соціальної підтримки спрямована на задоволення емоційних і психологічних потреб людей, проте в більшості наукових робіт вивчається емоційна підтримка в рамках людиноцентричної моделі. Дисертаційне дослідження О. В. Чернілевської-Ісайко розширює межі традиційної моделі, розглядаючи взаємодію людини з твариною як складову ресурсної сфери людини. Враховуючи цю тезу, дослідження О. В. Чернілевської-Ісайко «Вплив каністерапії на психологічні ресурси саморегуляції і стійкості поліцейських під час повномасштабного вторгнення» є надзвичайно актуальним.

Дисертація є складовою частиною науково-дослідної теми кафедри загальної психології і психологічного консультування Одеського національного університету імені І. І. Мечникова «Психологічні ресурси особистості в умовах викликів сьогодення» (номер державної реєстрації – 0123U102605); затверджена Вченою радою Одеського національного університету імені

І. І. Мечникова (наказ № 7 від 27 лютого 2024 року).

Ступінь обґрунтованості наукових положень і висновків, сформульованих у дисертації. В дисертаційній роботі О. В. Чернілевської-Ісайко згідно до вимог, зазначена актуальність дослідження, визначено об'єкт, предмет, мета та завдання, представлена наукова новизна; апробація та впровадження результатів. Отже, об'єктом дослідження виступила ресурсна сфера людини, предметом – особливості впливу каністерапії на психологічні ресурси саморегуляції й стійкості поліцейських під час повномасштабного вторгнення. Дослідження мало на меті встановлення теоретико-емпіричним шляхом впливу людино-тваринної взаємодії на психологічні ресурси саморегуляції і стійкості поліцейських під час повномасштабного вторгнення.

Відповідно до поставленої мети визначено завдання, які знайшли своє вирішення в процесі теоретико-емпіричного дослідження. Так, у трьох розділах логічно представлено вирішення п'яти завдань дослідження.

Згідно першого завдання проведено теоретичний аналіз впливу внутрішніх і зовнішніх ресурсів, насамперед соціальної підтримки й людино-тваринної взаємодії на психічне здоров'я людини. Зазначено, що ресурси мають системну структуру та перебувають у постійній динамічній взаємодії, що передбачає їх взаємозалежність та інтегрованість. Дисертанткою зазначено, що теорія соціальної підтримки є важливою основою для розуміння впливу зв'язків з оточуючими на здоров'я та благополуччя людини. В основі цієї теорії лежить визнання того, що люди за своєю природою є соціальними істотами і зв'язки, які вони формують, забезпечують більший вплив і не обмежуються лише спілкуванням; вони слугують рятівним кругом, який підтримує їх у складних ситуаціях. Соціальна підтримка зазвичай розглядається як соціальні ресурси, на які людина може покластися при вирішенні життєвих проблем і подоланні стресів.

Згідно другого завдання вивчено погляди на каністерапію як ресурс позитивного психоемоційного впливу, що сприяє саморегуляції і стійкості особистості. В роботі диференціюються поняття анімалотерапії й

анімалотерапевтичні заходи, а поняття каністерапії застосовується в широкому сенсі як метод позитивного психоемоційного впливу на основі людино-тваринної взаємодії, де собака використовується як терапевтичний партнер, який поряд з ресурсами стійкості й саморегуляції підтримує психічне здоров'я та благополуччя людини. В роботі зазначено, що кінологічна психотерапія це інтервенції, які здійснюються за допомогою навмисного та цілеспрямованого залучення собак. В теоретичному аналізі показано, що психологічні та психосоціальні змінні можуть бути покращені порівняно з психотерапією без собак (звичайне лікування) для цілого ряду категорій населення.

Розв'язуючи третє завдання дисертанка досліджує і порівнює особливості зовнішніх і внутрішніх ресурсів поліцейських-кінологів й студентів в умовах людино-тваринної взаємодії, що сприяють їх стійкості й саморегуляції під час війни.

Згідно четвертого завдання створено та порівняно моделі ресурсів в умовах людино-тваринної взаємодії у кінологів і студентів. Модель психологічних ресурсів при людино-тваринній взаємодії поліцейськи-кінологів під час повномасштабного вторгнення, складається із 5 компонентів: «Неефективні й ефективні копінг-стратегії при екоцентричних уявленнях», «Відновлювана дія людино-тваринної взаємодії», «Захисні механізми й самоорганізація в часі», «Почуття в умовах людино-тваринної кооперації», «Родина і віра». У групі студентів модель ресурсів людино-тваринної взаємодії складається також із 5 компонентів: «Ігнорування ресурсів не ефективних копінг-стратегій й соціальній підтримці в складних ситуаціях», «Ресурсність людино-тваринної взаємодії й резильєнтність», «Почуття при взаємодії з улюбленцем», «Емоційна рівновага і стійкість в складних ситуаціях», «Ресурси (родина, друзі, надія), регресивна поведінка й життя в сьогоденні з опорою на минуле й майбутнє».

Розв'язуючи останнє п'яте завдання О. В. Чернілевської-Ісайко запропонувала реабілітаційні заходи щодо використання каністерапії з ветеранами й захисниками.

Логічним завершенням дисертаційного дослідження є обґрунтовані висновки, які відповідають поставленим завданням та становлять суттєвий внесок у розвиток теорії та практики психологічної науки.

Повнота викладу в наукових публікаціях, зарахованих за темою дисертації. Основні здобутки дослідження були опубліковані в 3 наукових працях, з яких 3 статті в наукових фахових виданнях, що входять до переліку, затвердженого МОН України, а 2 публікацій – у збірниках матеріалів науково-практичних конференцій.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. До основних здобутків дисертантки, на мою думку, можна віднести наступні переваги дисертації:

- Продемонстровано вплив людино-тваринної взаємодії на психологічні ресурси саморегуляції та стійкості поліцейських-кінологів й студентів під час повномасштабного вторгнення; показано, що ресурси людино-тваринної взаємодії вбудовані в ресурсну систему, як ресурси емоційної підтримки.

- Надано характеристики поліцейських й поліцейських-кінологів, простежено історію питання про використання собак в роботі поліцейських, що свідчить про глибокий інтерес дисертантки до цієї тематики.

- Здійснено експертне оцінювання, за результатами якого розроблено анкету, спрямовану на вивчення специфіки впливу взаємодії між людиною і твариною на респондентів та використано Шкалу взаємовідносин між власником собаки та собакою Монаша (MDORS), яка побудована на теорії взаємовідносин як балансу між витратами та вигодами, отриманими індивідом через ці взаємовідносини;

- Побудовано моделі ресурсів людино-тваринної взаємодії у кінологів і студентів.

- Розроблено комплекс реабілітаційних заходів щодо використання каністерапії з ветеранами й захисниками, який вже проходить апробацію і підтверджений Актом впровадження в роботу Державної установи

«Територіальне медичне об'єднання» МВС по Одеський області.

Відсутність порушення академічної доброчесності. Аналіз змісту дисертації О. В. Чернілевської-Ісайко свідчить про відсутність порушень академічної доброчесності при викладенні результатів дисертаційного дослідження: усі положення дисертації, які використовує здобувачка для підтвердження авторської позиції, містять посилання на відповідні джерела.

Дискусійні положення та зауваження щодо змісту дисертації. Незважаючи на досягнення дисертантки в отриманні результатів дослідження, вважаю за необхідне вказати на низку зауважень, питань та побажань:

1. В роботі надано розбіжності щодо понять анімалотерапії й анімалотерапевтичних заходів, проте в емпіричній частині при розробці комплексу реабілітаційних заходів йдеться про використання каністерапії. Чи можете додатково пояснити, що ви використовували каністерапію або анімалотерапевтичні заходи?
2. В роботі було вивчено поліцейських-кінологів, розподіливши їх на групи за критерієм віку та статі, та встановлено статистичні розбіжності, що поліцейські-кінологи віком 26-40 років частіше використовують проблемно-орієнтований копінг, ніж їх колеги 17-25 років ($p < 0,05$), а також визначено, що поліцейські-кінологи жіночої статі частіше вдаються до стратегії уникнення, ніж чоловіки ($p < 0,05$). Однак у завданнях дослідження не було задекларовано аналіз вікових та статевих відмінностей поліцейських. Просимо надати пояснення щодо доцільності включення такого розподілу в межах дослідження, з огляду на його мету та загальну логіку дисертаційної роботи.
3. У роботі наявні окремі неточності, описки та технічні помилки, що потребують редакційного опрацювання.

Водночас висловлені зауваження не знижують загальної високої оцінки дисертаційної роботи, яка є зразком ретельного, змістовного і відмінно проведеного дослідження. Зроблені у роботі висновки мають значну теоретичну

та практичну цінність. Особливо важливо підкреслити самостійність дослідження, авторське формулювання теоретичних засад роботи, оригінальність підходів та винахідливість у розробці поставлених завдань.

Загальний висновок та оцінка дисертації. Дисертаційна робота Чернілевської-Ісайко Олени Вікторівни «Вплив каністерапії на психологічні ресурси саморегуляції і стійкості поліцейських під час повномасштабного вторгнення», є завершеною науковою працею. За актуальністю, науковою новизною, теоретичним і практичним значенням отриманих результатів, обґрунтованістю наукових висновків, їх достовірністю, якістю оформлення відповідає вимогам нормативних актів щодо дисертацій, зокрема, «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 року № 44 зі змінами внесеними згідно з Постановами Кабінету Міністрів України № 341 від 21.03.2022 року та № 502 від 19.05.2023 року, а її автор, Чернілевська-Ісайко Олена Вікторівна, заслуговує на присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 05 Соціальні та поведінкові науки за спеціальністю 053 Психологія.

Офіційний опонент:

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри загальної та клінічної психології

Тетяна ФЕДОТОВА

